

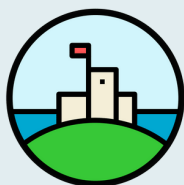
al MARGE

Butlletí Informatiu del Parc Natural de la Serra d'Irta

Pàgina:

- 02** **Signa**
20 Aniversari del
parc natural
- 03** **Manteniment i
Conservació**
Conservació d'hàbitats
Treballs de manteniment
- 06** **Comunicació i
Divulgació**
Calfament global i el
Mediterrani
Activitats de promoció,
interpretació i educació
ambiental

- 11** **Projectes**
"Llavors per a la vida"
"Llimorat"
Oficis i aprofitaments
tradicionals a la Serra d'Irta
- 14** **Notícies**
Jornades Agricultura Ecològica
Servei de trituració de
restes agrícoles
- 15** **Patrimoni Històric**
L'ermita de Santa Llúcia i
Sant Benet
- 16** **+Informació**
Passatemps
i webs d'interès

20 ANIVERSARI

2002-2022

Signa

Direcció, Equip Tècnic i Brigada del parc natural de la Serra d'Irta

Comença un nou any, el 2022 i l'encetem amb els millors desitjos per a tots/es, de salut i benestar, que com ja sabem els amants de la natura, això és possible quan cuidem el medi ambient. A més a més aquest any tenim un motiu més per continuar cuidant-lo, es compliran vint anys de la declaració del nostre estimat Parc Natural de la Serra d'Irta i de la Reserva Natural Marina d'Irta.

La Serra d'Irta és un espai que hem heretat dels nostres avantpassats, que l'aprofitaren de manera sostenible i per això avui dia ens trobem amb un ecosistema mediterrani molt bé conservat. Gràcies també a la protecció del Govern Valencià, amb la declaració de Parc Natural, que ha preservat l'espai dels possibles riscos que pateix el litoral mediterrani, i per tant és la nostra responsabilitat continuar amb la seua cura.

Amb aquest propòsit enguany continuarem amb els projectes de conservació del medi, tant de flora com de fauna, d'educació ambiental per a la sensibilització dels xiquets/es del territori que són el futur, d'ús públic sostenible perquè visitants i població local continuen gaudint d'aquest xicotet tresor natural, actuacions de prevenció d'incendis, de gestió forestal i tractaments fitosanitaris que busquen mantindre l'estat òptim de salut d'aquest espai, de recuperació agroecològica i de manteniment de totes les infraestructures del parc natural que ens fan gaudir dels seus valors ambientals i socials.

Aprofitem també aquest aniversari per a agrair a totes les persones i entitats que han col·laborat en la preservació de l'espai, perquè sense el seu suport no haguera sigut possible avançar i arribar al punt en el qual es trobem hui dia. Aquesta col·laboració i il·lusió haurà de continuar al llarg dels pròxims anys perquè entre tots puguem aconseguir que les futures generacions també el puguem disfrutar.

Per tal de celebrar els 20 anys de la declaració del parc natural de la Serra d'Irta, durant l'any 2022 organitzarem diverses activitats de commemoració d'aquest esdeveniment. Volem compartir l'alegria i l'orgull del nostre patrimoni ambiental amb tots els que vulguen participar i estem oberts a les vostres aportacions per a aquesta celebració.

Comptem amb vosaltres i esperem la vostra participació i suport.

EL CENTRE D'INFORMACIÓ DEL PEBRET S'ACOMIADA FINS AI PRÒXIM ESTIU

A l'estiu, coincidint amb la temporada de màxima afluència de turistes a les nostres costes, es posa en funcionament el centre d'informació auxiliar del Parc situat en l'antiga caserna de carabiners del Pebret. Aquest espai complementa al Centre d'Interpretació, que roman obert tot l'any.

Acabada la temporada d'estiu en nombre de visitants a la costa es redueix notablement, per la qual cosa el centre del Pebret es tanca i la Brigada procedeix al desmuntatge de les instal·lacions del seu interior.

Els materials expositius i els elements de treball es traslladen i emmagatzemen en el Centre d'Interpretació fins a la temporada que ve.

MANTENIMENT DE SENDES

Fins a mitjans del segle XX el paisatge agrícola era el predominant en gran part de la Serra. En aquells temps eren els mateixos agricultors i ramaders els qui es dedicaven a mantindre en bones condicions les sendes i camins que conduïen a les seues explotacions. Hui dia, amb l'abandó de moltes d'aquestes terres, és la Brigada qui s'encarrega de condicionar les senderes del Parc.

En aquesta ocasió ha sigut el torn de reparar els marges de la senda circular Sant Antoni-Alt de Vistahermosa, que en les proximitats del Corral de Baltasar s'havien enfonsat complicant el trànsit per la sendera. Després de recol·locar els blocs de pedra que formen el mur de contenció i emplenar amb terra els buits que s'havien format, aquest bell recorregut torna a estar en perfectes condicions

CONSERVACIÓ D'HÀBITATS

REPARACIÓ TANCATS

Les tanques de fusta que delimiten l'accés a les platges i cales del parc natural de la Serra d'Irta es col·loquen des de sempre per a poder preservar el més intacte possible les zones d'entrada a aquestes zones de bany, de relaxació o de realització de qualsevol altra activitat d'esbarjo com la contemplació i gaudi del paisatge marí que ens abellicca realitzar en la costa del parc. Els treballs de reparació i substitució de trams d'aquestes tanques solen realitzar-se durant i després de l'època estival, que és el moment en què major afluència en vehicle es produeix per la costa d'aquest espai protegit.

Com que no es respecta la normativa d'aparcament que ens diu "solament es permet l'aparcament en les zones habilitades per a això" es produeix el trencament en impactar els cotxes amb alguns trams d'aquestes tanques de protecció.

CALFAMENT GLOBAL I EL MEDITERRANI

Hui dia el canvi climàtic és la principal amenaça per al nostre entorn, amb el calfament global com una de les seues principals conseqüències. El Mediterrani és especialment sensible a aquest calfament per la seua xicoteta grandària i baix flux d'intercanvi amb altres aigües. A més, la seua biodiversitat marina s'està sotmetent a un perillós procés de tropicalització, ja que moltes de les espècies exòtiques invasores potencials són tropicals i estarien trobant condicions perfectes per a elles, competint amb les autòctones i desplaçant-les.

Una de les principals causes del calfament global és l'augment de les emissions de CO₂ d'origen humà, emissions que així mateix acidifiquen les aigües. En la Reserva Marina del Parc Natural de Serra d'Irta es va comprovar que aquesta acidificació ja havia afectat el 5% de l'única colònia de *Cladocora caespitosa* (1). Aquestes colònies formen els famosos corals, que construeixen esquelets calcaris que allotgen a moltes altres espècies de plantes i animals. Els corals no sols s'enfronten a l'acidificació, sinó que a conseqüència d'aquesta són més vulnerables a la invasió d'espècies exòtiques normalment tropicals, que es veuen afavorides també per l'augment de les temperatures de l'aigua.

En la Reserva Marina també podem trobar prades de fanerògames com a *Posidonia oceanica* i la més abundant *Cymodocea nodosa*, formant ecosistemes que poden albergar una immensa vida. Per exemple, en el cas de *Posidonia oceanica*, una hectàrea d'aquesta planta captura més CO₂ i emet 5 vegades més oxigen que la mateixa superfície de selva amazònica, a més de crear un ecosistema capaç d'albergar fins a 400 espècies de plantes i 1000 d'animals (2).

Colònia o coral de *Cladocora caespitosa* amb part central necrosada a causa de l'acidificació. Foto: Institut Ecologia Litoral, Universidad Católica i Universitat d'Alacant.

Prada de *Posidonia oceanica*.
J.R. García March

D'ací la gran importància de protegir aquests ecosistemes, ja que aquesta planta només es troba en el Mediterrani i podríem dir que és un gran aliat per a lluitar contra l'acidificació de les mars, el calfament global i el canvi climàtic. Ser molt interessant i amenaçat de la nostra Reserva, que a més és endèmic del Mediterrani, és la nacra, i es troba principalment en les prades de *Posidonia oceanica*. La *Pinna nobilis* és considerat el mol·lusc bivalve més gran de tota Europa, aconseguint 120 cm de longitud i també molt longeu, podent viure fins a 50 anys.

Pinna nobilis habitant en prada de *Posidonia oceanica*.

S'alimenta filtrant l'aigua, restant terbolesa a la mateixa i albergant moltes altres espècies que habiten sobre la seua petxina. Per desgràcia, la nacra es troba en Perill Crític d'Extinció. Un protozou (*Haplosporidium pinnae*) transportat per vaixells comercials i turístics ha destruït la pràctica totalitat de les poblacions llevantines de nacra, amb la qual cosa la conservació dels llocs on encara roman és més crítica si cap.

Per tot això i molt més, hem de protegir aquests enclavaments, que són autèntics indicadors del canvi climàtic, perquè ens permeten observar com afecten aquests canvis als ecosistemes i les interaccions que es donen sense que intervinguen altres factors externs derivats de l'ésser humà. També són hàbitat de nombroses, úniques i valuoses espècies, que ens poden ajudar a lluitar contra el canvi climàtic i ensenyar-nos a adaptar-nos.

1- García March, J.R., García Sanz, M., Tenia Medialdea, J., Torres Gavilá, J., Estaban Álvarez, J.L., Hernandis Caballero, S. (2017). Seguimiento científico de la Reserva Marina de interés pesquero de la Sierra de Irta. Instituto de Investigación en Medio Ambiente y Ciencia Marina (IMEDMAR).

2- <https://www.saveposidoniaproject.org/es/la-posidonia/>

LA SILLA CRAN PUJA AL CASTELL DE XIVERT

El dia 10 de novembre el Parc va rebre la visita dels alumnes de sisè de primària del col·legi públic Jaume Sanz de Peníscola. La visita d'aquest grup d'escolars venia condicionada per la necessitat d'un dels seus alumnes d'una cadira CRAN (cadira de rodes adaptada per a la naturalesa). Gràcies a la coordinació realitzada pel personal de parcs de VAERSA, encarregat de la gestió de la cadira per a la seua disponibilitat en la realització d'alguna activitat d'EA amb escolars, en els espais protegits de la Comunitat Valenciana, es va poder fer realitat la participació completa d'aquest curs en l'activitat "L'aigua i els castells", que té lloc després de pujar per la senda al castell de Xivert a l'interior de la fortificació.

En la pujada per aquesta senda es va comptar també amb la col·laboració de la Brigada, que va ser essencial per a conduir una cadira de rodes adaptada per a la naturalesa. Dissenyada per a espais agrestos, era necessari exigir-se un grau addicional de força i perícia per a aconseguir sortejar amb èxit els escalons naturals de roca i els desnivells més pronunciats. La jornada va ser extenuant però àmpliament recompensada per la satisfacció d'haver col·laborat en aquesta aventura per als xiquets.

QUI VIU EN AQUESTA TOLLA

Amb la col·laboració de l'Associació herpetològica Timó, el mes d'octubre passat vam realitzar la visita a una bassa pròxima al Centre de visitants. Malgrat la poca quantitat d'aigua que encara mantenia, ja que les pluges havien sigut escasses fins a aquell moment, els participants en l'activitat van poder gaudir de l'observació d'alguns exemplars tan importants com cries d'ofegabous (*Pleurodeles waltl*) fet que li donava un valor afegit a aquesta bassa que ja utilitzen espècies de fauna com a abeurador.

UN PASSEIG PER A CONÈIXER AUS

L'itinerari que ens condueix fins al castell de Polpis en Sta. Magdalena és un bon passeig per a poder observar i escoltar alguns dels ocells més comuns al Parc Natural. Com en anteriors anys i acompanyats de l'ornitòloga d'APNAL -Ecologistes en Acció de Vinaròs, aquest mes d'octubre vam voler celebrar el Dia Mundial de les aus identificant aquells exemplars que ens van anar trobant al llarg del passeig, bé per l'observació directa o bé pel seu cant.

DIA DE LA INFÀNCIA

Fruit de la col·laboració de la nostra Conselleria amb la Conselleria d'Igualtat i Polítiques Inclusives, es van realitzar diferents activitats en tots els Parcs Naturals de la Comunitat Valenciana amb motiu de la celebració del Dia dels drets de la infància i adolescència. Al parc natural de la Serra d'Irta vam gaudir d'una gimcana per la costa del parc, on els xiquets/es participants van gaudir mitjançant el joc coneixent als habitants d'aquest espai protegit.

UN MATÍ PER A XICOTETS ARTISTES

A principis del mes de desembre se celebra tots els anys el Dia Internacional de les Muntanyes i enguany des del parc natural vam voler donar-li una orientació diferent de la que habitualment ens havíem plantejat de visitar el pic més alt existent en Irta, que és el pic de Campanilles.

Amb l'objectiu de valorar el paisatge de muntanyes rellevants i també molt conegudes a la nostra província, vam decidir organitzar amb la col·laboració de l'Ajuntament d'Alcalà-Alcossebre una activitat per a públic familiar en el qual els participants no tingueren límit d'edat per a poder-la realitzar. I així vam plantejar un matí en la qual els xiquets/as participants amb els seus pinzells i pintures gaudiren d'una jornada de pintura a l'aire lliure. D'aquesta manera creativa van poder retratar el paisatge que s'obria davant els seus ulls des de l'ermita de Sta. Llúcia en Alcossebre, on cims com el Penyagolosa, les agulles del Desert de les Palmes, etc. van passar a formar part de "el seu paisatge".

Projectes

"LLAVORS PER A LA VIDA"

El mes de desembre de 2021 es va complir un any de la posada en marxa del projecte de conservació del *Limonium irtaense* "Llavors per a la vida", que ve desenvolupant l'IES Serra d'Irta d'Alcalà de Xivert. En els diferents números del Butlletí Al Marge de 2021, els alumnes i professorat ens han anat comptant a través de la secció Diari d'un *Limonium* com han sigut els passos en l'hort llavorer que han estat cuidant i del qual finalment han recol·lectat les seues llavors. Aquestes ara serviran per a la producció de noves plantes en el viver del CIEF (Centre d'Investigació i Experimentació Forestal) i per a la sementa directa en el medi natural amb la finalitat de reforçar la població d'aquesta planta.

Un any de "Llavors per a la vida"

"LLIMORAT"

Aquest mes de desembre hem tingut un altre motiu més d'alegria al Parc. L'IES Alfred Ayza de Peníscola ens va donar "un like" a l'inici del seu projecte de conservació de flora al qual han batejat amb el nom de "Llimorat"

Els alumnes i professorat implicats desenvoluparan un hort llavorer, en aquest cas de l'espècie endèmica de *limonium* existent a Irta, el *Limonium perplexum*.

Després de realitzar una visita "in situ" per a conèixer la planta, van rebre en l'institut al personal del CIEF que els va fer lliurament de les plantetes que durant aquest any viuran i seran cuidades per ells.

Comença "Llimorat"

"OFICIS I APROFITAMENTS TRADICIONALS A LA SERRA D'IRTA"

YAIZA CAPELLA BROCH

*Estudiant del grau en
Història i Patrimoni, per la
Universitat Jaume I de
Castelló.*

Al llarg de tres mesos he tingut el plaer de veure des de dins el magnífic equip que forma part del Parc Natural de la Serra d'Irta. Vaig aplegar fins aquesta institució per a fer les pràctiques externes del grau en Història i Patrimoni gràcies a una Beca de la Conselleria d'Agricultura, Desenvolupament rural, Emergència climàtica i Transició ecològica. Des de la seua manca de temps per emprendre projectes relacionats amb el patrimoni de la serra, em van proposar des del parc ajudar-los en una feina d'investigació i recerca sobre els costums i els oficis d'aquells temps que la Serra d'Irta havia estat l'habitatge i la font principal de subsistència de les poblacions del voltant. Es tracta d'un projecte de gran interès, que principalment es va basar en dos vessants: per una banda, la recerca de bibliografia i de fonts escrites o audiovisuals, que ubicaren a una xiconca de la Plana Baixa en tan belles muntanyes costaneres. Al respecte he de dir, que la manca d'informació i d'articles m'entristeix, ja que pense que no s'han valorat aquelles serres tant i com es deuria. D'una altra banda, em vaig dedicar a recollir testimonis orals de molts dels veïns de les tres poblacions: Peníscola, Alcalà de Xivert-Alcossebre, i per últim Santa Magdalena de Polpis.

Els recursos de les històries de vida i el recull de la tradició oral és una forma de recerca i font d'investigació que sovint s'utilitza en l'àmbit de la geografia humana, així com a l'àmbit patrimonial, pel seu elevat valor per a contrastar informació, així com ampliar-la. Es tracta d'una tècnica bàsica per a treballar els aspectes etnològics i dels oficis tradicionals, i de la mateixa manera, serveix per a analitzar el paisatge i l'arquitectura popular. Per totes aquestes raons de pes, va ser la tècnica que vaig emprar de forma principal.

El resultat d'aquest treball ha donat llum a un dossier informatiu, que a resumits comptes, conté informació sintetitzada sobre tot allò que s'ha pogut recuperar al voltant del segle XX en la Serra d'Irta. Principalment tracta de l'agricultura, com a medi principal de subsistència; l'alimentació bàsica de l'època; la pedra en sec i les construccions associades a l'entorn rural de la serra així com la seua relació amb les activitats tradicionals que allí es donaven; sistemes d'aprofitament de l'aigua; altres oficis o dedicacions secundàries com la carboneria o els forns de calç; la fabricació i el processament tradicional del margalló i el clin; els pastors i el pas de transhumància; la pesca en Irta; i per finalitzar un xicotet recull de plantes medicinals i remeies casolans per a malalties, ferides o molèsties comunes. Tota aquesta valuosa informació es queda menuda, si temps avant s'haguera emprés un projecte com aquest, ja que molts d'aquests sabers s'han anat perdent pel camí, junt amb tots els protagonistes d'aquelles històries. Ha sigut una magnífica experiència amb la qual he nodrit incalculablement el meu esperit, i on he pogut conèixer a molta gent a qui he d'agrair l'amabilitat, l'hospitalitat i el tracte rebut. Tampoc no haguera sigut tot açò possible sense el magnífic treball que ha valgut com a base principal, els nombrosos articles publicats per la revista "Mainhardt" d'Alcalà de Xivert, des que van publicar el seu primer exemplar l'agost de 1988. Una lectura molt més que recomanable. Aquesta beca i la participació en aquest projecte del parc ha sigut tot un repte per a un simple estudiant com jo. El bo d'aquests reptes, als que aplegues sense cap mena d'idea, és que fan superar-te i acaben per fer-te descobrir fins on es pot aplegar amb esforç, ganes i dedicació, a més de descobrir llocs meravellosos de la nostra terra. He atresorat innumerables experiències i coneixements que sense cap dubte seran fonamentals per a la meua carrera. Vaig escollir la millor de les opcions.

DES DEL PARC NATURAL, VOLEM AGRAIR-LI A YAIZA EL TREBALL REALITZAT, PER DESCOMPTAT, PERÒ SOBRETOT, LA SEUA DEDICACIÓ, VOLUNTAT, PREDISPOSICIÓ I DO DE GENTS QUE HA DEMOSTRAT EN LA REALITZACIÓ DEL SEU TREBALL DE RECERCA.

JORNADES DE PROMOCIÓ DE L'AGRICULTURA ECOLÒGICA

Entre el mes de novembre i desembre d'aquest any passat es van realitzar tres jornades en horari de vesprada coincidint cadascuna d'elles amb un dels municipis que formen part de l'àmbit del parc natural.

Les jornades van tindre per objecte promocionar el cultiu ecològic al Parc Natural de la Serra d'Irta, que afavoreix la biodiversitat dels ecosistemes, és respectuós en la conservació dels recursos naturals i contribueix a la salut de les persones.

A cadascuna de les sessions que es van realitzar van acudir un mínim de 20 assistents als quals se'ls va facilitar informació relativa als principis bàsics de l'agricultura ecològica, la seua problemàtica i beneficis, també es va fer esment a totes aquelles ajudes que poden fer possible la seua posada en marxa.

SERVEI DE TRITURACIÓ DE RESTES AGRÍCOLES

Us comuniquem que a partir del **15 de febrer** la Conselleria d'Agricultura, Desenvolupament Rural, Emergència Climàtica i Transició Ecològica posarà en marxa de nou el servei de trituració de restes agrícoles en parcel·les privades situades en l'àmbit territorial del Parc Natural de la Serra d'Irta.

Mitjançant la substitució de la crema de les restes per la trituració es persegueix reduir el risc d'incendi forestal, disminuir les emissions de CO₂ a l'atmosfera i aportar nutrients als camps de cultiu.

Tot aquell que estiga interessat en aquest servei gratuït pot emplenar la sol·licitud que es troba disponible en la nostra web i enviar-la al correu electrònic del parc natural: serra_irta@gva.es

També es pot tramitar la sol·licitud a través dels ajuntaments d'Alcalà de Xivert, Peníscola i Santa Magdalena de Polpis.

DESCÀRREGA SOL·LICITUD

ERMITA DE SANTA LLÚCIA I SANT BENET

L'ermita de Santa Llúcia i Sant Benet es troba en l'extrem sud de la Serra d'Irta, pròxima a Alcossebre. Està situada a més de 300 metres d'altitud, per la qual cosa les vistes des d'allí són espectaculars: el Desert de les Palmes, el Penyagolosa, la costa fins a Orpesa, i en dies clars fins i tot les Columbretes.

Es tracta d'un enclavament estratègic que ha sigut habitat en diferents èpoques durant els últims 4.000 anys. En la pàgina web Castelló Arqueològic es pot visitar de manera virtual l'entorn de l'ermita, les diferents zones excavades i les restes trobades. A més, ja sobre el terreny, l'ajuntament d'Alcalà de Xivert-Alcossebre disposa d'un centre d'interpretació dins de l'edifici amb el qual complementar la visita arqueològica del jaciment.

La construcció que hui veiem va ser una fortalesa medieval amb funcions similars a altres construccions situades al llarg de la Serra d'Irta i del litoral pròxim. Ja en el segle XVII es transforma en una ermita d'estil barroc valencià, amb dependències per a l'allotjament i estables per a cavalleries. Hui dia manté una gran importància entre la població local. Mostra d'això són les romeries que tenen lloc cada 11 de juliol i 13 de desembre en honor als sants que acull.

Per tots el seus atractius, l'ermita de Santa Llúcia i Sant Benet és, sens dubte, una de les visites imprescindibles del parc natural de la Serra d'Irta.

Anem a investigar

Arbres de fulla caduca

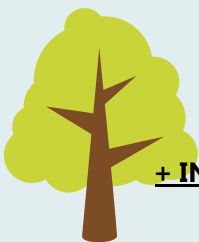
Els arbres que apareixen en la llista viuen a la Serra d'Irta.
Si vols conèixer quina és la fulla que perden en arribar la tardor fes clic sobre el nom

Chopo / Xop.
Populus nigra

Roble / Roure
Quercus faginea

Olmo / Om
Ulmus minor

Sauce / sarga
Salix atrocinerea

+ INFO SOBRE ARBRES

+ Informació

+INFO d'interés

"Trau la Llengua al PN Serra d'Irta"

En el canal de televisió "À Punt" el dia 23 de desembre amb la participació de companys agents mediambientals de l'equip GOIIF i educadors ambientals.

Amb temàtica al voltant del llenguatge relacionat amb el foc i els incendis forestals.

" Aus i línies elèctriques"

La problemàtica de les aus amb aquestes infraestructures en un vídeo divulgatiu de 4 min

"Castelló arqueològic"

Pàgina divulgativa de la història, amb una atractiva oferta de rutes senyalitzades en les quals el viatger podrà reviure altres èpoques i gaudir dels tresors arqueològics castellanencs.

Col·laboracions

Recordeu que podeu fer-nos arribar les vostres col·laboracions, fotos, poesies, relats, etc. que heu creat a través del correu electrònic del parc: serra_irta@gva.es

Esperem les vostres aportacions!

Recomanem la subscripció a la llista de distribució de les notícies de la nostra web. És la manera més ràpida d'informar-se de les activitats dels Parc Natural per mitjà d'un correu electrònic automàtic en el moment de la publicació de cadascuna de les notícies.

[Suscriu-te ací](#)

Redacció Equip tècnic del PN

Centre d'Interpretació del Parc Natural de la Serra d'Irta

CV 141 Km 1,5

12598 Peníscola (Castelló)

Telèfons: 679196398 / 964336791

Correu electrònic : serra_irta@gva.es

<http://parquesnaturales.gva.es/irta>

